

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проєкту постанови Кабінету Міністрів України
«Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги
суб'єктам господарювання на охорону
навколишнього природного середовища»

1. Мета

Проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості окремих категорій державної допомоги суб'єктам господарювання на охорону навколишнього природного середовища» (далі – проєкт Постанови) розроблено з метою імплементації відповідних положень Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода), створення правових механізмів реалізації положень Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» (далі – Закон) та забезпечення нормативно-правової бази під час здійснення оцінки допустимості державної допомоги, яка надається суб'єктам господарювання на охорону навколишнього природного середовища.

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Необхідність прийняття проєкту Постанови ґрунтується на таких законодавчих підставах.

Згідно із частиною першою статті 267 Угоди для виконання зобов'язань, зазначених у статтях 262–266 цієї Угоди, Україна, зокрема, протягом трьох років із дати набрання чинності цією Угодою має прийняти національне законодавство про державну допомогу.

Відповідно до статті 264 Угоди Сторони домовились, що вони застосовуватимуть положення цієї Угоди з використанням як джерела тлумачення критеріїв, що впливають із застосування статей 106, 107 та 93 Договору про функціонування Європейського Союзу, зокрема відповідну судову практику Суду Європейського Союзу, а також відповідне вторинне законодавство, рамкові положення, керівні принципи та інші чинні адміністративні акти Союзу.

Пунктом 3 «с» статті 262, пункту 1 статті 267 Угоди про асоціацію встановлено, що може вважатися сумісним з належним виконанням цієї Угоди допомога для сприяння розвитку певної економічної діяльності або певних економічних сфер, якщо така допомога не має несприятливого впливу на умови торгівлі всупереч інтересам Сторін.

Відповідно до Регламенту Комісії (ЄС) № 651/2014 від 17 червня 2014 р. щодо визначення певних категорій допомоги сумісними з внутрішнім ринком із застосуванням статей 107 і 108 Договору проводиться аналіз державної

допомоги на охорону навколишнього середовища і визначаються умови, за яких вона може бути сумісною з внутрішнім ринком.

Відповідно до статті 8 Закону до повноважень Уповноваженого органу з питань державної допомоги, яким є Антимонопольний комітет України (далі – Уповноважений орган, Комітет), належить, зокрема, визначення належності до державної допомоги заходів з підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, оцінювання допустимості державної допомоги для конкуренції, прийняття рішень, передбачених цим Законом.

Згідно із частиною другою статті 6 Закону Кабінет Міністрів України визначає критерії оцінки допустимості окремих категорій державної допомоги, що надається для цілей, передбачених частиною першою цієї статті, зокрема, сприяння окремим видам господарської діяльності або окремих економічних сфер, або суб'єктам господарювання в окремих економічних зонах, за умови, що це не суперечить міжнародним договорам України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

В Україні для проведення оцінки допустимості державної допомоги на охорону навколишнього природного середовища наразі застосовується постанова Кабінету Міністрів України від 11.10.2021 № 1060 «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на охорону навколишнього природного середовища», яка свого часу імплементувала європейські підходи щодо оцінювання державної допомоги в галузі енергетики й навколишнього середовища.

Разом із тим у березні 2023 року Європейська комісія затвердила зміни до Регламенту (ЄС) № 651/2014 про визнання певних категорій допомоги сумісними з внутрішнім ринком із застосуванням статей 107 і 108 Договору про функціонування Європейського Союзу. Новий набір правил розширює категорії державної допомоги в галузі енергетики й навколишнього середовища, роблячи акцент на процесах декарбонізації та більшому сприянню виробництву електричної енергії з відновлюваних джерел, полегшує розробку та реалізацію заходів у сфері захисту навколишнього природного середовища та енергетики, та сприяє інноваціям, конкурентоспроможності та стійкості підприємств, водночас захищаючи рівні умови гри на єдиному ринку.

З огляду на те, що Європейська комісія розширила категорії державної допомоги в галузі енергетики й навколишнього середовища, Комітетом, враховуючи акти вторинного законодавства ЄС, підготовлені пропозиції щодо проекту постанови Кабінету Міністрів України, яким затверджуються критерії оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на охорону навколишнього природного середовища.

Крім того, з метою захисту національних інтересів, забезпечення економічної самостійності держави, прав, свобод та законних інтересів громадян України, суспільства та держави в цілому та у зв'язку з отриманням Україною статусу кандидата на членство в Європейському Союзі необхідно здійснити імплементацию національного законодавства про державну

допомогу суб'єктам господарювання до законодавства Європейського Союзу.

Враховуючи наведене, прийняття та реалізація положень проекту Постанови сприятиме пришвидшенню роботи над інтеграцією України до Європейського Союзу.

Водночас у пункті 1 Плану заходів з удосконалення механізму державної допомоги суб'єктам господарювання, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.06.2022 № 476-р, щодо нормативно-правового забезпечення проведення моніторингу та здійснення контролю за наданням державної допомоги суб'єктам господарювання зазначено про розроблення та подання, зокрема Комітетом, на розгляд Кабінету Міністрів України проектів постанов Кабінету Міністрів України про критерії оцінки допустимості окремих категорій державної допомоги.

У зв'язку з викладеним, прийняття та реалізація положень проекту Постанови є одними з умов подальшої підготовки України до членства в ЄС, що вкрай важливо для України в період воєнного стану та післявоєнної відбудови держави.

3. Основні положення проекту акта

Проектом Постанови пропонується визначити критерії оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на охорону навколишнього природного середовища, а саме:

- мету й форми державної допомоги;
- категорії отримувачів державної допомоги;
- максимальний розмір державної допомоги, яка може надаватися;
- умови та спосіб розрахунку сукупного розміру державної допомоги;
- витрати, що можуть бути відшкодовані отримувачам державної допомоги.

4. Правові аспекти

Правовими підставами розроблення проекту Постанови є:

- Конституція України;
- Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони;
- Регламент Комісії (ЄС) № 651/2014 від 17 червня 2014 р. щодо визначення певних категорій допомоги сумісними з внутрішнім ринком із застосуванням статей 107 і 108 Договору (зі змінами);
- Повідомлення Європейської комісії (2022/С 80/01) «Рекомендації щодо державної допомоги для клімату, захисту навколишнього середовища та енергетики»;
- Закон України «Про Антимонопольний комітет України»;
- Закон України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».

Зобов'язання щодо затвердження критеріїв допустимості державної допомоги передбачені Угодою. Так, згідно із частиною першою статті 267 Угоди для виконання зобов'язань, зазначених у статтях 262–266 цієї Угоди, Україна, зокрема, має прийняти національне законодавство про державну допомогу.

Пунктом 3 «с» статті 262, пунктом 1 статті 267 Угоди встановлено, що може вважатися сумісним з належним виконанням цієї Угоди допомога для сприяння розвитку певної економічної діяльності або певних економічних сфер, якщо така допомога не має несприятливого впливу на умови торгівлі всупереч інтересам Сторін.

Відповідно до статті 9 Конституції України чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України, що також передбачено в частині першій статті 19 Закону України «Про міжнародні договори України».

У пункті 11 статті 116 Конституції України зазначено, що Кабінет Міністрів України забезпечує реалізацію стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі.

Відповідно до частини другої статті 3 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» Кабінет Міністрів України здійснює виконавчу владу на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України, частиною першою статті 49 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» передбачено, що Кабінет Міністрів України на основі та на виконання, зокрема, Конституції і законів України видає обов'язкові для виконання акти – постанови і розпорядження.

Отже, Угода є актом законодавства, на виконання якого пропонується прийняти проєкт Постанови, як це передбачено пунктом 13 Правил підготовки проєктів актів Кабінету Міністрів України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 06.09.2005 № 870.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація проєкту Постанови не матиме впливу на надходження та витрати державного чи місцевих бюджетів України, а тому фінансово-економічні розрахунки не наводяться.

Способи розрахунку максимального розміру державної допомоги на охорону навколишнього природного середовища, визначені в проєкті Постанови, відповідають способам розрахунку максимального розміру державної допомоги на охорону навколишнього природного середовища, що визначені в розділі 7 Регламенту Комісії (ЄС) № 651/2014 від 17.06.2014 «Про визнання певних категорій допомоги сумісними з внутрішнім ринком на застосування статей 107 та 108 Договору» (зі змінами) та Повідомленні Європейської комісії (2022/С 80/01) «Рекомендації щодо державної допомоги для клімату, захисту навколишнього середовища та енергетики».

6. Позиція заінтересованих сторін

Публічні консультації та обговорення будуть проведені відповідно до Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03 листопада 2010 р. № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» (Офіційний вісник України, 2010 р., № 84, ст. 2945).

Проект Постанови не стосується функціонування місцевого самоврядування, прав та інтересів територіальних громад, місцевого та регіонального розвитку, соціально-трудової сфери, прав осіб з інвалідністю, функціонування і застосування української мови як державної, тому не потребує з'ясування позиції відповідних заінтересованих сторін: Всеукраїнської асоціації органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України», Уповноваженого Президента України з прав людей з інвалідністю, Урядового уповноваженого з прав осіб з інвалідністю, всеукраїнських громадських організацій осіб з інвалідністю (їх спілок), Уповноваженого із захисту державної мови.

Реалізація положень проекту Постанови може стосуватися соціально-трудової сфери, тобто потребує позиції відповідних заінтересованих сторін: Спільного представницького органу сторони роботодавців на національному рівні, Спільного представницького органу репрезентативних всеукраїнських об'єднань профспілок на національному рівні.

Проект Постанови не стосується сфери наукової та науково-технічної діяльності, тобто не потребує надсилання на розгляд Наукового комітету Національної ради з питань розвитку науки і технологій.

Проект Постанови потребує погодження Міністерством енергетики України, Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України, Міністерством фінансів України, Міністерством економіки України, Міністерством розвитку громад та територій України, Державним агентством з енергоефективності та енергозбереження України, Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, а також його буде надіслано Міністерству цифрової трансформації України для проведення цифрової експертизи, Державній регуляторній службі України для отримання позиції та Урядовому офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України для проведення експертизи на відповідність зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції, у тому числі міжнародно-правовим, та праву Європейського Союзу (acquis ЄС).

Проект Постанови буде надіслано Міністерству юстиції України для проведення його правової експертизи.

7. Оцінка відповідності

Проект Постанови містить положення, що стосуються зобов'язань України у сфері європейської інтеграції, зазначених у статтях 262–267 Угоди.

Водночас у проєкті Постанови відсутні положення, які:

- стосуються прав та свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод;
- впливають на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- містять ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних із корупцією;
- створюють підстави для дискримінації.

Проєкт Постанови буде надіслано до Національного агентства з питань запобігання корупції для проведення антикорупційної експертизи.

Громадська антикорупційна, громадська антидискримінаційна та громадська гендерно-правова експертизи проєкту Постанови не проводитимуться.

8. Прогноз результатів

Прийняття проєкту Постанови дозволить запровадити на національному рівні підходи до оцінювання державної допомоги на охорону навколишнього середовища, забезпечити імплементацію відповідних положень Угоди та сприятиме дотриманню принципу правової визначеності при реалізації повноважень Комітету під час оцінки допустимості державної допомоги на цілі, передбачені статтею 6 Закону.

Реалізація проєкту Постанови не матиме негативного впливу на ринкове середовище, забезпечення захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання, громадян і держави; розвиток регіонів, підвищення чи зниження спроможності територіальних громад; ринок праці, рівень зайнятості населення; громадське здоров'я, покращення чи погіршення стану здоров'я населення або його окремих груп; екологію та навколишнє природне середовище, обсяг природних ресурсів, рівень забруднення атмосферного повітря, води, земель, зокрема, забруднення утвореними відходами; інші суспільні відносини.

Реалізація проєкту Постанови матиме позитивний вплив на інтереси заінтересованих сторін.

Інформація у вигляді таблиці за запропонованою формою щодо впливу на інтереси заінтересованих сторін надається в додатку до цієї пояснювальної записки.

Додаток: на 1 арк. в 1 прим.

Голова Антимонопольного
комітету України

Павло КИРИЛЕНКО

«___»_____2024 р.

Додаток
до пояснювальної
записки (до пункту 8)

Інформація про вплив реалізації проєкту Постанови на інтереси
заінтересованих сторін

Заінтересована сторона	Вплив реалізації акта на заінтересовану сторону	Пояснення очікуваного впливу
Держава	Позитивний	Запровадження на національному рівні підходів до оцінювання допустимості державної допомоги на охорону навколишнього природного середовища, забезпечення імплементації відповідних положень Угоди, забезпечення дотримання принципу правової визначеності при реалізації повноважень Комітету під час оцінки допустимості державної допомоги на цілі охорони навколишнього природного середовища
Суб'єкти господарювання (отримувачі державної допомоги)	Позитивний	Визначення мети і форм державної допомоги, категорій отримувачів державної допомоги, максимального розміру державної допомоги, яка може надаватися, умов та способу розрахунку сукупного розміру державної допомоги, витрат, що можуть бути відшкодовані отримувачам державної допомоги, забезпечить розуміння чітких умов, за яких отримання державної допомоги є можливим та допустимим для конкуренції в контексті системи державної допомоги
